TEOSTO | URHO KEKKOSEN KATU 2 C FI-00100 HELSINKI FINLAND | +358 9 681 011 teosto@teosto.fi

EDUSKUNNAN LIIKENNE- JA VIESTINTÄVALIOKUNNALLE

Sähköposti: LiV@eduskunta.fi

Valtioneuvoston U-jatkokirje eduskunnalle komission ehdotuksesta direktiiviksi tekijänoikeudesta digitaalisilla sisämarkkinoilla (UJ 38/2018 vp)

Säveltäjäin Tekijänoikeustoimisto Teosto ry kiittää mahdollisuudesta lausua asiassa ja esittää lausuntonaan seuraavaa.

1. **Teoston pääviestit**

- Direktiiviehdotuksen artiklan 13 perusratkaisu, jonka Euroopan parlamentti ja jäsenvaltioiden neuvosto ovat hyväksyneet, vastaa ns. arvokuiluongelman ydinkysymyksiin. Sen mukaan kuluttajien tallentamia sisältöjä yleisölle välittävät alustapalvelut ovat velvollisia hankkimaan toimintaansa asianmukaiset tekijänoikeusluvat eivätkä ne voi tässä asemassaan vedota sähkökauppadirektiivin artiklan 14 mukaiseen vastuuvapauteen.
- Suomen tulee edistää hyväksyttyä artiklan 13 perusratkaisua toteuttavan neuvottelutuloksen saavuttamista komission, parlamentin ja neuvoston trilogissa. Neuvotteluratkaisuun voi sisältyä esimerkiksi pienimpiin alustapalveluihin soveltuvia lievennyksiä vastuunrajoitusvelvoitteiden toimeenpanoon ja kuluttajien toimintamahdollisuuksia turvaavien tekijänoikeuden rajoitusten käyttöönottamista tai selventämistä.

2. Artiklan 13 perusratkaisu on oikea

Komission direktiiviehdotuksen artikla 13 tähtää ns. arvokuiluongelman ratkaisemiseen. Ongelmana on, että internetin alustapalveluiden liiketoimintamalli rakentuu luovien sisältöjen vapaan saatavuuden varaan, mutta palvelut eivät maksa tekijänoikeuskorvauksia oikeudenhaltijoille lainkaan tai aineistojen todellisen hyödyntämisen mukaisesti. Näin luovien sisältöjen arvo jää alustapalveluille sen sijaan, että se palautuisi oikeudenhaltijoille.

Sisältöjen oikeudenhaltijoiden kannalta artiklan 13 tavoitteet voidaan kiteyttää seuraavasti:

- Jäsenvaltioiden on säädettävä, että sisältöjen jakamiseen tarkoitetun verkkopalvelun tarjoaja välittää teoksia yleisölle antaessaan yleisölle pääsyn sisältöön, jota palvelun käyttäjät ovat tallentaneet palveluun
- Kun palveluntarjoaja välittää teoksia yleisölle, ilman lupaa tapahtunutta välittämistä ei koske sähkökauppadirektiivin artiklassa 14 säädetty vastuuvapaus

Nämä tavoitteet vastaavat Euroopan parlamentin ja jäsenvaltioiden neuvoston hyväksymää artiklan 13 perusratkaisua. U-jatkokirjeen liitteenä olevan perusmuistion mukaan (s. 8) perusratkaisu on yksiselitteinen: sosiaalisen median palvelut, joilla tarkoitetaan palveluita, joihin käyttäjät voivat tallentaa sisältöjä muiden käyttäjien saataville, olisivat selkeästi velvollisia hankkimaan oikeudenhaltijoiden luvat sisältöihin *ennen* kuin ne julkaistaan. Etukäteen annetun luvan vaatimus on tekijänoikeuden pääsääntö ja kulmakivi: tekijänoikeuden haltijalla on – ja tulee olla - yksinoikeus määrätä siitä, miten hänen teostaan käytetään. Perusmuistiossa myös vahvistetaan neuvoston ja parlamentin perusratkaisun merkitsevän sitä, että palvelu ei voisi vedota sähkökauppadirektiivin artiklan 14 mukaiseen vastuuvapauteen (s. 9).

3. Suomen tulee edistää neuvottelutuloksen saavuttamista trilogissa

Liikenne- ja viestintävaliokunta totesi lausunnossaan 13.12.2016 (LiVL 29/2016 vp) direktiivi-ehdotuksen 13 artiklasta seuraavaa: *"Valiokunta korostaa, että tekijänoikeuksia digitaalisilla sisämarkkinoilla tulee kehittää siten, että ei aseteta esteitä uusien sovellusten, palvelujen eikä kaupallisten toimintatapojen kehittymiselle. Tekijänoikeuslainsäädännön tulee mahdollistaa tekijänoikeudellisesti suojatun materiaalin saatavuus ja tekijänoikeusmarkkinoiden kehitys, jotta sekä kuluttajat että tekijänoikeuden haltijat voivat hyötyä kehityksestä. Tämän vuoksi on tärkeää, että asian jatkovalmistelussa punnitaan tarkoin 13 artiklan vaikutuksia."*

Näin on kuluneen kahden vuoden aikana tehty. Euroopan parlamentissa ja jäsenvaltioiden kesken on käyty intensiivinen ja perusteellinen keskustelu artiklan 13 arvioiduista tai mahdollisista vaikutuksista. Osapuolten yhteisenä tavoitteena on ollut saavuttaa tasapainoinen ja kaikkien sidosryhmien kannalta hyväksyttävä ja toimiva ratkaisu.

Perusmuistiossa kuitenkin pidetään neuvoston ja parlamentin ehdottamaa artiklan 13 perusratkaisua ongelmallisena ja esitetään Suomen kantana, että tämä sääntelyvaihtoehto olisi epätasapainoinen ja mahdollisesti jopa sisämarkkinoille haitallinen. Tällainen johtopäätös virheellinen.

Perusmuistiossa huomautetaan (s. 6), että lähtökohtaisesti lainsäätäjän tulisi pyrkiä ratkaisemaan markkinoilla olevia ongelmia keinoin, joilla on mahdollisimman vähäinen vaikutus markkinoiden *normaaliin* toimintaan. Esillä oleva ratkaisumalli on muistion mukaan jyrkin mahdollinen. Alustapalvelumarkkinoiden nykyinen toiminta *ei kuitenkaan ole normaalia*. Se perustuu jättimäisten alustapalveluyritysten taitavasti rakentamaan liiketoimintamalliin, jonka lähtökohtana on sisältöjen massiivinen hyödyntäminen ilman tekijänoikeudellista vastuuasemaa sähkökauppadirektiivin 14 artiklaan tukeutuen. Markkinoiden palauttaminen normaaliksi edellyttää juuri sellaista alustapalveluiden vastuuasemaa ja velvoitteita kirkastavaa sääntelyä, jonka lähtökohdat neuvosto ja parlamentti ovat hyväksyneet.

Perusmuistiossa luetellaan useita ongelma- tai tulkintakysymyksiä, joilla Suomen kielteistä kantaa perustellaan. Johtopäätökset ovat kuitenkin hätiköityjä ja ennenaikaisia. Osa muistiossa käsitellyistä kysymyksistä tullaan ratkaisemaan trilogin neuvottelutuloksessa, osa jää ratkaistavaksi aikanaan EU:n tuomioistuimessa. Useat ongelmina mainitut asiat ovat lisäksi sellaisia, että ne ratkaistaan tai on jo ratkaistu markkinoilla. Muistiossa esimerkiksi arvellaan (s. 8), ettei markkinoilla olisi ennakollisia ja kattavia massalisensiointia mahdollistavia mekanismeja. Kuitenkin tekijänoikeusjärjestöjen yleisesti tarjoama ns. blanket licence -lupa on esimerkki vakiintuneesta ja erilaisille markkinoille soveltuvasta mekanismista, joka mahdollistaa kaikkien järjestön edustukseen kulloinkin kuuluvien teosten käyttämisen käyttäjän etukäteen hankkiman lisenssin puitteissa. Sopimuslisenssin avulla oikeusvarmuutta voidaan vielä tehostaa.

Komission, parlamentin ja neuvoston välisen trilogin saattaminen päätökseen edellyttää, että vielä auki olevista kysymyksistä saavutetaan yhteisymmärrys. Mahdollisia ratkaisua edesauttavia elementtejä ovat esimerkiksi pienimpiä alustapalveluita velvoittavien vastuunrajoitustoimenpiteiden lieventäminen ja kuluttajien toimintamahdollisuuksia turvaavien tekijänoikeuden rajoitusten käyttöönottaminen tai selventäminen. On syytä uskoa, että tällaisia keinoja kyetään neuvotteluissa hyödyntämään. Myös Suomen tulee neuvoston kantaa muotoiltaessa rakentavasti vaikuttaa suotuisan lopputuloksen saavuttamiseen. Neuvoston ja parlamentin hyväksymä perusratkaisu on vähimmäisedellytys sille, että internetin sisältöpalvelumarkkina voidaan palauttaa normaalitilaan, jossa toimijoilla on tasapuoliset toimintaedellytykset ja oikeudenhaltijoiden lakiin perustuvat oikeudet toteutuvat tekijänoikeuden perusperiaatteiden tarkoittamalla tavalla.

Helsingissä, tammikuun 30 päivänä 2019

Säveltäjäin Tekijänoikeustoimisto Teosto ry

Risto Salminen
toimitusjohtaja

Martti Kivistö
johtaja, regulaatio ja toimintaympäristö